

Vergaderjaar 1999–2000

26 800 IV

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2000

Nr. 18

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 juni 2000

Hierbij bied ik u een analyse aan van de Nederlandse hulpverlening aan de Nederlandse Antillen en Aruba sinds het passeren van de orkaan Luis in 1995. In bijgevoegde notitie ga ik in het bijzonder in op de Nederlandse organisatie van de noodhulpverlening ten aanzien van de Antillen en Aruba en op de stand van zaken rond de door Nederland verstrekte noodhulp en wederopbouw hulp naar aanleiding van het passeren van de orkaan Lenny in november 1999.

De ervaringen met de orkaan Luis in 1995 hebben tot verbeteringen geleid op zowel het institutionele als het personele niveau van de rampenbestrijding in de Nederlandse Antillen en Aruba. Ten tijde van de orkanen Georges (1998) en Lenny (1999) is de nieuwe structuur in veel opzichten op de proef gesteld. Vastgesteld kan worden dat zowel de voorbereiding als de uitvoering van de noodhulpverlening bij deze orkanen – zowel aan Nederlandse als aan Antilliaanse en Arubaanse zijde – goed is verlopen. Dit geldt grosso modo ook de voortgang van het thans in uitvoering zijnde noodhulpprogramma.

In de loop der jaren is door Nederland fors geïnvesteerd in het orkaanbestendig maken van de infrastructuur op de Nederlandse Antillen. Sinds de orkaan Luis is in totaal ruim NLG 250 miljoen door de Nederlandse regering ter beschikking gesteld. Geconstateerd kan worden dat met name de eenvoudig uit te voeren bouwprojecten – zoals het orkaanbestendig maken van scholen – succesvol zijn afgerond. Complexe, meer-voudige programma's (zoals bijvoorbeeld de aanleg van riolering), stagneren nog te vaak. Nederland heeft de Antilliaanse autoriteiten op dit terrein ondersteuning aangeboden.

Gelet op de verwachting van sommige experts dat het aantal orkanen in het Caraïbische gebied in de toekomst zal toenemen, vormt de verzekeraarbaarheid van de schaderisico's een steeds groter probleem. De regering van de Nederlandse Antillen heeft geopperd dat in internationaal verband

wellicht een fondsconstructie een rol zou kunnen spelen. Met de Antilliaanse regering ben ik thans in gesprek over de mogelijkheden en beperkingen van een dergelijke aanpak. Aan de regering van de Nederlandse Antillen is voorgesteld de noodzakelijke verdere versterking van de organisatie van de rampenbestrijding dit jaar voor een bedrag van NLG 3,1 mln te financieren ten laste van de door Nederland verstrekte wederopbouwgeden. Nederland heeft tevens aangeboden de Bovenwinden bij te staan bij de modernisering van hun bouwverordeningen. Projectvoorstellen terzake zijn door de Nederlandse Antillen echter nog niet ingediend.

Speciale aandacht blijft overigens noodzakelijk voor het onderhoud en vervanging van de inmiddels opgebouwde infrastructuur en de door Nederland geleverde materiële voorzieningen. Begrotingsreserveringen aan Antilliaanse zijde zullen hiervoor noodzakelijk zijn. Ik zal hiervoor de aandacht van de Antilliaanse regering blijven vragen.

Concluderend kan worden gesteld dat met het aanpassen van de institutionele en personele organisatie van de noodhulpverlening en de rampenbestrijding in de Nederlandse Antillen en Aruba een belangrijke stap voorwaarts is gezet. De door Nederland te verstrekken noodhulp zal bij nieuwe orkanen doeltreffender en doelmatiger kunnen worden ingezet dan in het verleden het geval was.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
G. M. de Vries

NOTITIE ORKAANHULP

Een analyse van de Nederlandse orkaanhulp aan de Nederlandse Antillen en Aruba

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	4
1. Definitie noodhulpverlening	4
2. De doelstellingen van het Nederlands beleid	5
3. De Nederlandse organisatie van de noodhulpverlening	5
4. De Antilliaanse en Arubaanse organisatie van de noodhulpverlening	6
5. Aandachtspunten uit de internationale praktijk van noodhulpverlening	6
6. Evaluatie van de noodhulpverlening naar aanleiding van de orkanen Luis (1995), Georges (1998) en Lenny (1999)	7
6.1. De orkaan Luis (1995)	7
6.1.1. Lessen n.a.v. de orkaan Luis	7
6.2. De orkaan Georges (1998)	8
6.2.1. Lessen n.a.v. de orkaan Georges	8
6.3. De orkaan Lenny (1999)	8
6.3.1. Lessen n.a.v. de orkaan Lenny	10
6.3.2. Stand van zaken rond de noodhulpprojecten naar aanleiding van orkaan Lenny	10
7. Overzicht van de wederopbouwactiviteiten n.a.v. de orkanen Luis (1995), Georges(1998) en Lenny (1999)	11
7.1. Wederopbouw na orkaan Luis (1995)	11
7.1.1. Rol wederopbouwcoördinator	11
7.1.2. Lessen n.a.v. rol wederopbouwcoördinator en Gevolmachtigde	12
7.2. Wederopbouw na orkaan Lenny (1999)	12
7.3. Stand van zaken wederopbouwprojecten	13
8. Overzicht projecten rampenbestrijding en brandweezorg	13
9. Financiering noodhulpverlening, rampenbestrijding en brandweezorg	15
9.1. Algemeen	15
9.2. Verzekerbaarheid	15
10. Conclusies	16
10.1 Algemeen	16
10.2. Lessen	17
BIJLAGE 1 STAND VAN ZAKEN WEDEROPBOUWPROJECTEN	19

INLEIDING

In deze notitie wordt een analyse gegeven van de Nederlandse orkaan-hulp aan de Nederlandse Antillen en Aruba sinds de orkaan Luis in 1995. Ingegaan wordt op de organisatie van de noodhulpverlening, de doelstellingen van het Nederlandse beleid, de concreet bereikte resultaten en de lessen die een gevolg zijn van de bereikte resultaten.

Daarnaast worden de resultaten weergegeven van de door Nederland gefinancierde projecten op het terrein van rampenbestrijding en brandweerzorg.

Achtergrond van deze notitie is de noodzaak van een doeltreffend en doelmatig rampenbestrijdingsbeleid dat direct inzetbaar is bij nieuwe orkanen in de Nederlandse Antillen en Aruba. Een evaluatie van de bereikte resultaten in het recente verleden kan een bijdrage leveren aan een succesvol rampenbestrijdingsbeleid in de toekomst.

In de notitie is tevens een overzicht opgenomen van de financiële omvang van de Nederlandse orkaan-hulp en een passage over de mate van verzekerbaarheid van orkanen. De notitie wordt afgesloten met conclusies over de tot nu toe bereikte resultaten en de gevolgen van deze conclusies voor het huidige Nederlandse beleid ten aanzien van de noodhulpverlening en de rampenbestrijding in de Nederlandse Antillen en Aruba.

1. Definitie noodhulpverlening

In de definitie van noodhulpverlening die wordt gehanteerd door het ministerie van Buitenlandse Zaken is sprake van drie opeenvolgende fases: (directe) noodhulp, rehabilitatiehulp en wederopbouw-hulp.

Ad a. Directe noodhulpverlening / humanitaire hulp

Directe noodhulpverlening is gericht op het in veiligheid brengen en houden van de getroffen populatie, het onder controle brengen en houden van direct aan de ramp gerelateerde gevaarlijke situaties en handhaven van de openbare orde en veiligheid. De activiteiten bestaan uit het redden en de opvang van slachtoffers, het opzetten en organiseren van een adequate communicatie- en coördinatiestructuur, het zorgdragen voor een adequaat functionerende noodzakelijke infrastructuur (toegangswegen, vliegvelden, havens), het organiseren van voedsel, (drink)water en elementaire woon-, sanitaire en energievoorzieningen (ontziltingsinstallaties, brandstof, aggregaten, gaarkeukens, noodhospitals, tentenkampen) en tenslotte het tegengaan van plunderingen, het instellen van spertijden, enzovoorts.

Een actieve rol is vaak weggelegd voor het leger in samenwerking met (lokale) autoriteiten (politie, brandweer). Het DAR-team van de Nederlandse krijgsmacht is speciaal toegerust op deze vorm van hulpverlening. Internationale organisaties als het Rode Kruis zijn bij directe noodhulpverlening/humanitaire hulp betrokken.

Ad b. Rehabilitatiehulp

Rehabilitatiehulp is gericht op een spoedig, provisorisch herstel van het openbare leven. De activiteiten bestaan o.a. uit het inventariseren en beheersen van de effecten die het directe gevolg zijn van een ramp (zoals modderstromen, instortingsgevaar, overstromingsgevaar, enzovoorts). Het functioneel herstel van het wegennet, de nutsvoorzieningen, belangrijke overheidsgebouwen, scholen en ziekenhuizen zijn belangrijke rehabilitatie-activiteiten. Ook de noodreparatie van particuliere huizen en bedrijven (hotels, winkels) en het opruimen van afval met het oog op bijvoorbeeld het toeristenseizoen, kunnen hieronder worden begrepen.

Ook de inventarisatie van de middellange en lange termijn effecten (de «schade») van de ramp op het functioneren van de maatschappij en economie ten behoeve van het wederopbouwprogramma (zie punt c.), wordt hieronder begrepen.

De rol van de militairen wordt in deze fase langzamerhand overgenomen door de reguliere – eventueel tijdelijk versterkte – autoriteiten, zoals de lokale overheden, de politie, brandweer, magistratuur, nutsbedrijven en organisaties als de lokale afdelingen van het Rode Kruis.

Ad c. Structurele hulp /wederopbouw hulp

Wederopbouw hulp concentreert zich op een volledig herstel en waar nodig verbetering van maatschappij en economie. In ontwikkelings samenwerkingstermen valt dit onder reguliere ontwikkelingssamenwerking. De activiteiten bestaan o.a. uit het orkaanbestendig maken van de infrastructuur, het bouwen en gebruiksklaar maken van shelters voor toekomstige rampen en het aanjagen van de economische ontwikkeling.

2. De doelstellingen van het Nederlands beleid

Het Nederlands beleid ten aanzien van de Nederlandse Antillen en Aruba heeft als algemene doelstelling het bevorderen van de bestuurskracht van beide landen. Deze doelstelling geldt ook voor het noodhulpbeleid en de rampenbestrijding.

Het Nederlandse noodhulpbeleid t.a.v. de Nederlandse Antillen en Aruba zoals dat vooral naar aanleiding van orkaan Luis vanaf 1995 vorm kreeg, bestaat kort samengevat uit het versterken van de lokale capaciteit ter voorbereiding op en de bestrijding van rampen.

De doelstelling van de diverse wederopbouwactiviteiten naar aanleiding van de orkanen Luis, Georges en Lenny is het orkaanbestendig maken van de infrastructuur.

De projecten die door Nederland worden gefinancierd inzake de rampenbestrijding en brandweezorg beogen de kwaliteit van de rampenbestrijdingsorganisaties en de daar aanwezige middelen – waaronder ook de kwaliteit van het personeel, de huisvesting en de materiële en persoonlijke uitrusting – op een aanvaardbaar niveau te brengen.

3. De Nederlandse organisatie van de noodhulpverlening

De noodhulpverlening ten aanzien van de Nederlandse Antillen en Aruba vindt plaats conform het in 1998 door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) vastgestelde Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming. Dit betekent dat het Nationaal Coördinatiecentrum (NCC) een coördinerende rol heeft ten aanzien van de noodhulpverlening.

In het geval van een dreigende ramp op de Nederlandse Antillen en Aruba wordt het crisiscentrum van het NCC geactiveerd en vindt overleg plaats met de verantwoordelijke Nederlandse bewindslieden. Het NCC bepaalt de behoefte aan hulpverlening op basis van de informatie van de Stichting rampenbestrijding Nederlandse Antillen (Stirana), coördineert de hulpvraag en het hulpaanbod en verzorgt de informatie naar de media en de bewindspersonen.

De directie Koninkrijksrelaties (DKR) fungeert als intermediair ten behoeve van politieke en civiele informatievoorziening vanuit de Nederlandse Antillen en Aruba. Hiertoe is tussen het NCC en DKR een piketregeling overeengekomen.

Parallel aan deze actie wordt bij DKR een klein crisisbeleidsteam ingesteld. Behalve een liaison met het NCC is dit team verantwoordelijk voor een adequate en snelle inventarisatie van de schade en adviseert het team de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de te nemen vervolgacties ten aanzien van de rehabilitatie- en wederopbouw-fase. Ten aanzien van een reguliere en snelle extra inzet van het DAR-team ten behoeve van de schade-inventarisatie wordt met het ministerie van Defensie (DCBC) overleg gepleegd.

4. De Antilliaanse en Arubaanse organisatie van de noodhulpverlening

Op de Nederlandse Antillen is met Nederlandse ondersteuning de Stichting Rampenbestrijding Nederlandse Antillen (Stirana) opgezet, die – naast het beheer van de hulpverleningsgoederen – een vooral faciliterende en coördinerende rol speelt op uitvoerend niveau. Stirana heeft ten tijde van de orkanen Georges en Lenny als het centrale aanspreekpunt voor Nederland gefungeerd. Thans wordt op de Nederlandse Antillen gewerkt aan de instelling van het Bureau Nationale Rampencoördinator naar model van het Nederlandse NCC. Dit bureau zal, net als het NCC in Nederland, de opdracht krijgen de noodhulpverlening zowel op praktisch als op politiek niveau te coördineren.

Daarnaast zijn diverse samenwerkingsprojecten geëntameerd ter verbetering van de kwaliteit en «disaster preparedness» van de verschillende brandweerkorpsen op de Nederlandse Antillen, zoals het project Rampenbestrijding en Brandweezorg Nederlandse Antillen. Naast verlening van technische expertise is ook uitgebreid geïnvesteerd in het materieel. Het door Nederland ingevlogen materieel ten behoeve van de noodhulpverlening (dekzeilen, waterpompen, etc.) is in het geval van de orkanen Georges en Lenny aan de Nederlandse Antillen geschonken.

Aruba, dat als benedenwinds eiland minder snel door orkaangeweld zal worden getroffen, heeft een rampenplan opgesteld en een (permanent) faciliterend Rampenbureau ingesteld. In tijden van crisis wordt door de minister-president (Algemene Zaken) leiding gegeven aan een coördinerend beleidsteam. Coördinatie op uitvoeringsniveau wordt verzorgd door het operationele team, waarin o.a. vertegenwoordigers van de brandweer zitting hebben. Het Rampenbureau voert het secretariaat van deze teams.

5. Aandachtspunten uit de internationale praktijk van noodhulpverlening

Uit de internationale praktijk van noodhulpverlening blijkt dat de hulpverlening – die formeel door het getroffen land moet worden aangevraagd – vaak langzaam op gang komt. Soms is er sprake van een zekere «donor»-moeheid, soms van nationale trots (India, China). Eenmaal op gang lopen internationale hulpinstanties elkaar soms voor de voeten. Ook worden «verkeerde» hulpgoederen ingevlogen (overjarige restanten voedsel en medicijnen, te veel van hetzelfde, goederen waaraan geen behoefte is) en worden door de internationale hulpinspanning lokaal initiatief en organisatiekracht vaak verdrongen.

Een ander veel voorkomend verschijnsel is dat met name bilaterale hulpverlening vaak eerder wordt beëindigd dan verantwoord is. Daarnaast is de overdracht naar lokale organisaties slecht geregeld.

Naast een goede «disaster preparedness» van het getroffen land is een goede, centraal georganiseerde, communicatie en coördinatie omtrent de gewenste noodzakelijke hulpverlening van het grootste belang. Deze communicatie moet zijn gebaseerd op continu geactualiseerde informatie

over de lokale situatie en de hulpverlening en hulpgoederen die reeds ter plaatse zijn, alsmede het soort hulpverlening en de hulpgoederen die de donoren kunnen aanbieden.

Een ander aandachtspunt is dat de nood- en rehabilitatiehulp dient te worden verleend in samenwerking met lokale organisaties en met het oog op een structurele aanpak. Op langere termijn mag de noodhulpverlening de (lokale) economie niet ontwrichten. Dit betekent bijvoorbeeld dat geen buitenlands voedsel dient te worden ingevlogen waar lokaal voedsel voorhanden is, dat het werk van lokale organisaties dient te worden versterkt en niet moet worden overgenomen, en dat er geen activiteiten worden ondernomen die een latere wederopbouwfase hinderen (bijvoorbeeld de herbouw van sloppenwijken).

6. Evaluatie van de noodhulpverlening naar aanleiding van de orkanen Luis (1995), Georges (1998) en Lenny (1999)

6.1. De orkaan Luis (1995)

De orkaan Luis trok met kracht 4 in de nacht van 5 op 6 september 1995 over St. Maarten. Daags daarvoor hadden zowel de Gouverneur als de Antilliaanse regering een dringend beroep gedaan op ondersteuning vanuit Nederland en waren 57 mariniers ingevlogen om de orde op Sint Maarten te handhaven. Er zijn twee doden gevallen. De orkaan richtte vooral veel materiële schade aan. De noodhulpverlening kwam niet alleen laat op gang, maar werd ook in ernstige mate gehinderd door een gebrek aan informatie over het rampgebied en door inadequate communicatiemogelijkheden: met Sint Maarten was zelfs een paar dagen lang geen contact mogelijk. Ook het eilandgebied zelf (net als het Land) waren volkomen onvoorbereid op rampenbestrijding en noodhulpverlening. Het civiele gezag was de eerste paar dagen onvoldoende operationeel. Defensie – de Koninklijke marine in eerste instantie, later volgden Land- en Luchtmacht onder coördinatie van het Defensie Crisis Beheersingscentrum (DCBC) – heeft in dit vacuüm de leiding en uitvoering van de noodhulpverlening naar zich toegetrokken, waar formeel een meer instrumentele rol wenselijker zou zijn geweest.

Voor de bestrijding van de gevolgen werd eveneens een complete brandweercompagnie overgevlogen, bestaande uit 50 man van de benedenwindse eilanden en 60 man van de brandweer regio Rotterdam-Rijnmond.

De inzet van het ministerie van Defensie kan essentieel en adequaat genoemd worden. Aandachtspunten waren de stroeve communicatie met de civiele autoriteiten, de aanvankelijke chaotische noodhulpverlening en het invliegen van te veel en soms verkeerde materialen.

Het door Nederland beschikbaar gestelde bedrag ten behoeve van noodhulpverlening (NLG 25 miljoen), werd vrijwel volledig besteed ter bestrijding van de kosten van de inzet van het ministerie van Defensie en de inzet van het brandweerpersoneel. De Antilliaanse overheden hebben hieraan – naast het brandweerpersoneel – verder geen financiële bijdrage geleverd. Veel van de ingevlogen hulpgoederen – waaronder complete brandweరుuitrustingen – werden weer naar Nederland teruggevlogen.

6.1.1. Lessen n.a.v. de orkaan Luis

De orkaan Luis bracht de noodzaak aan het licht van het orkaanbestendig maken van cruciale infrastructuur en het opzetten van een adequate rampenbestrijdingstructuur (waaronder de uitrusting en oefening van

rampenbestrijdingsdiensten, realisatie noodwetgeving, verbetering communicatiestructuur).

6.2. De orkaan Georges (1998)

De orkaan Georges trok in de nacht van 20 op 21 september met kracht 4 over de bovenwindse eilanden en richtte met name veel schade aan op Saba en St. Eustatius. Zowel de voorbereiding als de uitvoering van de noodhulpverlening verliepen goed. Aan Nederlandse zijde is de noodhulpverlening gecoördineerd door het NCC. Aan Antilliaanse zijde door Stirana.

In november 1998 is door het Nederlandse ministerie van Ontwikkelings-samenwerking, op basis van een voorlopige schaderapportage van het DAR-team, een bedrag van NLG 5,4 miljoen beschikbaar gesteld. Ook de Antilliaanse overheid stelde een bedrag van Naf 5 miljoen beschikbaar. Hiervan was ongeveer Naf 1 miljoen bestemd ter leniging van de door het Land gemaakte kosten t.b.v. de noodhulpverlening. Uiteindelijk kwam Naf 3 miljoen daadwerkelijk beschikbaar. Op basis van de laatste voortgangsrapportages m.b.t. de herstelwerkzaamheden is in juni 1999 een additioneel bedrag van NLG 2,7 miljoen vanuit hoofdstuk IV (Koninkrijksrelaties) van de Rijksbegroting beschikbaar gesteld teneinde de werkzaamheden af te ronden.

Het schadeherstelprogramma is inmiddels bijna, anderhalf jaar na het begin, afgerond en thans wordt de eindrapportage afgewacht. Deze termijn is niet ongebruikelijk en heeft niet zozeer te maken met bijvoorbeeld aanbestedingsprocedures, maar meer met moeizaam verlopende prioriteitstelling aan Antilliaanse zijde over de uit te voeren bouwprojecten. In de uiteindelijke voorstellen werd bovendien in het algemeen weinig ingaan op zaken als kostenbeheersing, rentabiliteit en proportionaliteit van de voorgestelde financiering. Nadat op eilandniveau overeenstemming was bereikt over de bestekken van de aan te besteden werkzaamheden, bleken projecten dikwijls duurder dan het oorspronkelijk overeengekomen en gereserveerde schadebedrag (voorbeeld: het herstel van de gymzaal op Saba). Tenslotte heeft ook de orkaan Lenny de bouwwerkzaamheden uit het herstelprogramma met enkele maanden vertraagd.

In september 1998, direct na de orkaan, zijn door het ministerie van Defensie hulpgoederen ingevlogen die zijn geschonken aan de diverse brandweerkorpsen op de bovenwindse eilanden.

6.2.1. Lessen n.a.v. de orkaan Georges

De belangrijke les uit de noodhulpverlening rond de orkaan Georges is dat er na een orkaan op zeer korte termijn een betrouwbaar en realistisch schaderapport moet worden opgesteld, waaraan de betrokken partijen (het Land, het eilandgebied en Nederland) zich conformeren. In het rapport moet een onderscheid worden gemaakt tussen noodhulp, rehabilitatiewerkzaamheden en werkzaamheden die voor de wederopbouw van belang zijn (voor de definitie van deze begrippen, zie paragraaf 1 van deze notitie).

6.3. De orkaan Lenny (1999)

De orkaan Lenny trok met kracht 4 op 17, 18 en 19 november 1999 over Sint Maarten en in mindere mate over Saba en Sint Eustatius. Opmerkelijk aan deze orkaan was dat ook de benedenwindse eilanden erdoor werden getroffen, zij het in mindere mate. De onverwachte kracht en het pad van

de orkaan Lenny hebben de Antilliaanse centrale overheid een extra impuls gegeven de landelijke noodhulp en wederopbouwcoördinatie te verbeteren.

Voorafgaand aan de orkaan zijn door zowel Stirana als via het NCC voorbereidingen getroffen om de bestrijding van de gevolgen van de orkaan te coördineren. Reeds voor de orkaan had de Koninklijke Marine op verzoek van de Gouverneur van de Nederlandse Antillen defensiepersoneel ter beschikking gesteld en werden mariniers (o.a. vanuit Aruba) naar de bovenwindse eilanden overgebracht. Ook personeel van de Antilliaanse politie- en brandweerkorpsen en andere hulpverleners werden onmiddellijk van de benedenwindse naar de bovenwindse eilanden vervoerd of werden paraat gehouden. Op verzoek van het NCC heeft het ministerie van Defensie net als bij de orkaan Georges het «Disaster Assistance Response-team» (DAR-team) naar Curaçao gezonden. Het DAR-team is gespecialiseerd in het verlenen noodhulp en bestaat daartoe uit leden van de genie, artsen, verplegers, verbindingspersoneel, enzovoorts. Het DAR-team bestaat uit vrijwilligers vanuit de gehele Koninklijke Landmacht.

Een positief punt is dat de Nederlandse Antillen en Aruba gezamenlijk in staat bleken te zijn in personele zin afdoende bijstand aan de bovenwindse eilanden te leveren bij de bestrijding van de gevolgen van de orkaan.

Vanaf donderdag 18 november tot en met zondag 21 november 1999 is minimaal één keer per dag een Interdepartementaal Beleidsteam (IBT) bij het NCC bijeengekomen om de actuele toestand te bespreken, de situatie te evalueren en de te ondernemen acties af te stemmen. Tussen de vertegenwoordigingen en DKR bestond dagelijks contact.

Parallel hieraan is door het ministerie van BZK met de relevante Nederlandse ministeries (VWS, V&W, BZ/OS, Defensie) overleg gepleegd over de financiering van de noodhulp en de rehabilitatiefase, over de schade-rapportages en over de organisatie van de wederopbouwfase. Het ministerie van BZK (DKR) heeft na 21 november 1999 de coördinerende rol van het NCC langzamerhand overgenomen en voor de financiële afwikkeling van de noodhulpverlening zorggedragen.

Teneinde de hoogte van het schadebedrag objectief vast te stellen, heeft BZK (DKR) het DAR-team ingeschakeld en versterkt met onafhankelijke schade-experts. Nederland kondigde aan de door dit team geïnventariseerde schadebedragen voor vergoeding in aanmerking te laten komen en nodigde de Antilliaanse autoriteiten uit aan de totstandkoming van het rapport bij te dragen. Dit leidde reeds op 4 december 1999 tot één schade-rapportage, die de basis vormde voor de noodhulpverlening.

Het Nederlandse ministerie voor Ontwikkelingssamenwerking stelde een bedrag van NLG 14 miljoen beschikbaar. Een bedrag van 10 miljoen daarvan werd aan de Antilliaanse regering toegezegd voor nood- en rehabilitatiehulp en 4 miljoen werd gebruikt ter bestrijding van de Nederlandse kosten voor de noodhulpverlening. Het Antilliaanse kabinet stelde een bedrag van Naf 5 miljoen beschikbaar.

Een particuliere inzamelingsactie door het Nationaal Rampenfonds leverde NLG 1,5 miljoen op voor het Antilliaanse Rode Kruis.

Vanuit de European Community Humanitarian Office (ECHO) werd voor de getroffen regio eveneens een inventarisatie opgesteld ten behoeve van de eventueel via ECHO benodigde extra hulpverlening. Dit rapport kwam in februari van dit jaar beschikbaar. ECHO concludeerde dat Nederland en het Nederlandse Rode Kruis reeds een grote bijdrage hadden geleverd en

dat – gezien de relatief geringe omvang van de ramp – extra hulpverlening niet direct noodzakelijk leek.

De Antilliaanse regering heeft destijds geen formeel hulpverzoek bij ECHO ingediend. Op verzoek van Nederland heeft ECHO een eventuele ondersteuning in beraad genomen, maar de verwachting is dat ECHO uiteindelijk zal afzien van een bijdrage.

6.3.1. Lessen n.a.v. de orkaan Lenny

Het belangrijkste aandachtspunt naar aanleiding van de noodhulpverlening rond de orkaan Lenny is de toekomstige financiering van de noodhulp¹. Het Nederlandse ministerie van Ontwikkelingssamenwerking zal geen noodhulp meer financieren omdat de Nederlandse Antillen en Aruba volgens de regels van de OESO niet langer in aanmerking komen voor Official Development Aid (ODA).

Daarnaast behoeven de interne fysieke communicatiemogelijkheden (Satcom/Internet) tussen het ministerie van BZK (DKR) en de Vertegenwoordigingen van Nederland in de Nederlandse Antillen en Aruba de nodige aandacht. Inmiddels bestaat een Satcom-verbinding tussen de Vertegenwoordiging van Nederland op de bovenwinden en die in Willemstad.

Ook aan Antilliaanse kant zijn aandachtspunten geformuleerd. Zo lijkt de afstemming tussen het Land en de eilanden in de communicatie met Nederland voor verbetering vatbaar.

6.3.2. Stand van zaken rond de noodhulpprojecten naar aanleiding van orkaan Lenny

Na orkaan Lenny is een noodhulpprogramma voor Sint Maarten en Saba opgezet. Het totale door Nederland toegezegde bedrag in het kader van deze noodhulp bedraagt Nafl. 8 140 000. Het gehele bedrag is inmiddels verplicht. Van dit bedrag was eind mei jl. Nafl. 3 417 000 daadwerkelijk besteed. Om de voortgang te bespoedigen, is bij het merendeel van de projecten ingestemd met een directe start en verantwoording aan Nederland achteraf. In de gevallen waar zich toch vertraging bij het uitvoeren van de projecten heeft voorgedaan is deze veroorzaakt door lokale factoren, zoals gebrek aan materiaal en/of arbeidskrachten.

Aan een drietal projecten heeft Nederland eisen vooraf gesteld. Een voorbeeld hiervan is het herstel van de woningen van particulieren. Hiervoor is op verzoek van Nederland een lijst met voorwaarden opgesteld waaraan de eventuele begunstigden moesten voldoen (inkomensgrens etc.). Inmiddels hebben de beide bestuurscolleges een lijst met mensen die voor steun in aanmerking komen vastgesteld. De begunstigden krijgen een uitkering in de vorm van vouchers voor materialen en indien gewenst ondersteuning bij de bouwactiviteiten. De andere twee projecten betreffen pompbehuizing en verbetering van de rioolwaterzuiveringsinstallatie. Inmiddels is duidelijk geworden dat van Antilliaanse zijde aan deze voorwaarden kan worden voldaan en zijn de projecten gecommiteerd.

Er wordt maandelijks over de voortgang van de noodhulp gerapporteerd. Tijdens het werkbezoek dat de Directeur-generaal Constitutionele Zaken en Koninkrijksrelaties van 12 t/m 21 mei jl. bracht aan de Nederlandse Antillen, brachten de bestuurscolleges van Saba, Sint Eustatius en met name van Sint Maarten, hun tevredenheid tot uitdrukking over de gang van zaken rond de uitvoering van het Nederlandse noodhulpprogramma.

¹ Gelet op de aanzienlijke bevoorrading van de Antilliaanse rampendiensten naar aanleiding van de laatste drie orkanen, zullen overigens naar verwachting minder grote bedragen voor noodhulpverlening noodzakelijk zijn.

7. Overzicht van de wederopbouwactiviteiten n.a.v. de orkanen Luis (1995), Georges (1998) en Lenny (1999)

7.1. Wederopbouw na orkaan Luis (1995)

Het eerste grootschalige wederopbouwprogramma is opgezet naar aanleiding van orkaan Luis in 1995. Na deze orkaan, die met name Sint Maarten trof, werd besloten een bijdrage aan Sint Maarten toe te kennen van 65 miljoen voor de herstelkosten ten gevolge van de orkaan. De helft van dit bedrag werd gefinancierd ten laste van het budget van het Nederlandse ministerie van Ontwikkelingssamenwerking, de andere helft kwam ten laste van de KabNA-begroting van 1995. Vastgesteld werd dat de herstelkosten en de projecten ter stimulering van de economie van Sint Maarten die dit bedrag te boven zouden gaan, voor financiering in aanmerking zouden kunnen komen binnen de gebruikelijke prioriteitenafwegingen van de KabNA-begroting.

In een brief van 16 februari 1996 werd een aantal projecten direct goedgekeurd (circa Nafl. 11,5 miljoen). Dit betrof de voorbereidingskosten voor projecten op het gebied van onderwijs, afval- en hemelwaterbeleid en vuilverwerking en het herstel van schade aan het Medical Center. Voor een groot aantal andere projecten werden reserveringen gemaakt.

Het totale bedrag van de reserveringen bedroeg ruim Nafl. 200 miljoen. Eind 1999 was aan deze wederopbouwprojecten ongeveer NLG 153 miljoen besteed. Voor de resterende reserveringen geldt, zoals in 1996 reeds aangekondigd, dat ze meegenomen moeten worden in de prioriteitstelling en derhalve afgewogen worden tegen de andere reguliere projecten. Tijdens het programmaoverleg van 9 en 10 februari 2000 heeft de Antilliaanse regering aangegeven dat een aantal projecten inmiddels niet langer als prioritair wordt beschouwd. Een aantal als urgent aangemerkte projecten heeft inmiddels een plaats gekregen in het wederopbouwprogramma zoals geformuleerd na Lenny.

7.1.1. Rol wederopbouwcoördinator

Na de orkaan Luis werd door de Nederlandse ministerraad een Commissie Wederopbouw Sint Maarten (COWOB) o.l.v. oud-burgemeester Roozmond benoemd. In twee maanden tijd en in dagelijks overleg met het Bestuurscollege van Sint Maarten werd een wederopbouwprogramma in elkaar gezet dat vrijwel in zijn geheel door Nederland werd geaccordeerd. Daarbij werd geen onderscheid gemaakt tussen herstel van schade, wederopbouw en verbetering van de infrastructuur.

De COWOB werd opgevolgd door een Wederopbouwcoördinator (WOC). Onduidelijkheid over het mandaat van WOC stond een functionele taakuitvoering van de WOC in de weg. De functie werd na één jaar opgeheven.

De WOC werd opgevolgd door een Gevolmachtigde van de minister voor Antilliaanse en Arubaanse zaken (MINAAZ) die ook nog andere verantwoordelijkheden kreeg toebedeeld. Dit had vertraging van het programma en gebrek aan adequate monitoring tot gevolg. De Gevolmachtigde had bovendien een onbeperkt mandaat, zelfs zonder randvoorwaarden of verantwoordingsverplichtingen, om namens MINAAZ een aantal aangelegenheden te behartigen, waaronder de «behandeling van door Nederland (mede) te financieren projecten op de Bovenwindse eilanden, zowel in het kader van de reguliere samenwerking als in het kader van de wederop-

bouw». Toezeggingen van de gevolmachtigde en MINAAZ moesten worden betaald uit hoofdstuk IV (Koninkrijksrelaties) van de Rijksbegroting.

De overdracht van grote committeringsbevoegdheden, namens de budgethouder (MINAAZ) aan de Gevolmachtigde ging niet gepaard met een «eigen» budget en met de bijbehorende afspraken voor de besteding daarvan en verantwoording daarover. Dit heeft bijgedragen aan een vertraging van het wederopbouwproces.

7.1.2. Lessen n.a.v. rol wederopbouwcoördinator en Gevolmachtigde

Geconstateerd kan worden dat de constructie van de wederopbouwcoördinatorondanks een directe aansturing en monitoring- de facto niet heeft bijgedragen tot een versnelling of verbetering van het wederopbouwproces. Ook de bijzondere rol van de Gevolmachtigde heeft niet tot een adequate afhandeling van het wederopbouwproces geleid.

In bijzondere omstandigheden kan een bijzondere organisatorische voorziening van betekenis zijn. Het bijzondere regime moet dan wel formeel worden ingekaderd: bevoegdheden, budgettering en de verhouding van het bijzondere regime tot de Lands- en eilanddiensten moeten expliciet worden bepaald.

7.2. *Wederopbouw na orkaan Lenny (1999)*

Na orkaan Lenny in 1999 is wederom besloten een bijdrage te leveren aan de wederopbouw en het orkaanbestendig maken van de Nederlandse Antillen. Om een heldere gang van zaken te bevorderen is besloten dat er sprake is van één wederopbouwprogramma. In dit programma worden zowel de urgente resterende projecten van na orkaan Luis meegenomen, als de schade veroorzaakt door George, José – deze orkaan vond plaats vlak voor Lenny en veroorzaakte beperkte water- en infrastructurele schade – en de in verband met orkaan Lenny urgent geworden projecten.

Voor deze wederopbouw en het orkaanbestendig maken na de orkanen Luis, Georges en Lenny heeft Nederland een bijdrage van maximaal NLG 50 miljoen toegezegd. De projecten moeten verband houden met het herstellen van orkaan-gerelateerde schade dan wel met het verminderen van de kans op door orkanen veroorzaakte schade in de toekomst. De bijdrage is bestemd voor zowel de bovenwindse als de benedenwindse eilanden.

Voor de invulling van dit bedrag is door de Nederlandse Antillen in januari 2000 een bestedingsplan, bestaand uit een overzicht van gewenste projecten en een inschatting van de kosten van deze projecten, ingediend. Het merendeel van deze voorstellen komt voor financiering in aanmerking; voor alle projecten geldt echter dat nadere onderbouwing van de gedane voorstellen nog noodzakelijk is. Twee projecten kwamen niet voor financiering in aanmerking. Hiervoor zullen nieuwe voorstellen worden ingediend.

Voor de wederopbouwprojecten die in principe voor financiering in aanmerking komen, moeten uiterlijk november 2000 de definitieve financieringsverzoeken zijn ingediend. In totaal zijn 13 voorstellen bij Nederland aangemeld, waarvan er inmiddels één daadwerkelijk is ingediend en goedgekeurd (duikersluis, Sint Maarten). Verwacht wordt dat in juni de meeste financieringsverzoeken zullen worden ingediend.

7.3. Stand van zaken wederopbouwprojecten

Voor de stand van zaken van de wederopbouwprojecten wordt verwezen naar bijlage 1. In deze bijlage is per project gedetailleerd de stand van zaken aangegeven.

8. Overzicht projecten rampenbestrijding en brandweezorg

Op de Nederlandse Antillen en Aruba zijn sinds 1989 beleidsplannen op het gebied van rampenbestrijding en brandweezorg opgesteld en succesievelijk op projectmatige basis in uitvoering genomen. De projecten beogen de kwaliteit van de brandweer en rampenbestrijdingsorganisaties en in het verlengde daarvan de in de organisatie aanwezige middelen – waaronder ook de kwaliteit van het personeel, de huisvesting en de materiële en persoonlijke uitrusting – op een aanvaardbaar niveau te brengen. Een goede brandweerorganisatie is onontbeerlijk voor een goede rampenbestrijdingsorganisatie. Uiteraard bestaat tussen beide structuren een nauwe wisselwerking en beïnvloeding.

De brandweezorg binnen de Nederlandse Antillen is een eilandelijke verantwoordelijkheid. Dat geldt eveneens voor de rampenbestrijding, zij het dat het Land en de eilandengebieden in een protocol hebben vastgelegd dat ook het Land bepaalde taken heeft. Dat betreft onder andere het opstellen van en uitvoering geven aan een landelijk coördinatieplan Rampenbestrijding. Op Antilliaans niveau valt de rampenbestrijding sinds het aantreden van het huidige Kabinet onder de Minister van Binnenlandse Zaken.

Op Aruba is de voorbereiding van de rampenbestrijding een verantwoordelijkheid van de minister van Algemene Zaken, die daartoe een hoofd Rampenbureau heeft. De Dienst Brandweer ressorteert onder de Minister van Justitie en Politie. In operationele omstandigheden coördineert de commandant brandweer de rampenbestrijding.

De volgende projecten worden onderscheiden:

- een groot landelijk project Nederlandse Antillen, genaamd project Rampenbestrijding en Brandweezorg Nederlandse Antillen (PRBNA);
- voor elk van de vijf eilandgebieden in de Nederlandse Antillen een project brandweezorg;
- een gecombineerd project brandweezorg en rampenbestrijding voor Aruba, genaamd project herstructurering II brandweer Aruba.

De projecten verkeren in een diverse stadia van uitvoering. Financiering van de projecten is gebaseerd op een lokale component en een Nederlandse bijdrage.

De projecten op Aruba en Bonaire kunnen zonder meer als succesvol worden gekenmerkt. Niet in de laatste plaats dankzij de lokale investeringen zijn vele deelprojecten afgerond en bevinden deze projecten zich in de eindfase. Op Aruba dient nog geïnvesteerd te worden in de bouw van een nieuwe geïntegreerde alarmcentrale, het watertransport over grote afstand en een decontaminatie-unit. Op Bonaire geldt dat voor de bouw van een nieuw definitief onderkomen voor de hulpverleningsdiensten en een nieuwe alarmcentrale. Beide brandweerorganisaties zijn intussen van volledige beroepskorpsen gewijzigd in gemengde organisaties. De vrijwilligheid bij de brandweer heeft hier met succes zijn intrede gedaan. Een en ander is gepaard gegaan met niet onaanzienlijke (toekomstige) personele uitbreidingen. Voorts is er op beide eilanden een up-to-date wagenpark, staat op Aruba een goed geoutilleerde kazerne en is het personeel goed opgeleid.

Ook de kleine bovenwindse eilanden Sint Eustatius en Saba hebben, vooral dankzij financiële middelen uit Hoofdstuk IV (Koninkrijksrelaties) van de Rijksbegroting, een aanzienlijke stap voorwaarts in de ontwikkeling gemaakt. Als in de loop van 2000 de nieuwbouw- en opleidingstrajecten zijn afgerond, beschikken beide eilanden over adequate organisaties.

Voor de Brandweer Curaçao geldt dat de organisatie op zich goed is, doch dat de huisvesting een probleem vormt. Curaçao stelt, met verwijzing naar de financiële situatie van het eilandgebied voorlopig geen financiële middelen beschikbaar om tot de nieuwbouw van nieuwe kazernes te komen.

Te realiseren nieuwbouw zou een verantwoorde operationele dekking tot gevolg kunnen hebben. Een belangrijk neveneffect is dat door de nieuwbouw ook op Curaçao de organisatiestructuur kan wijzigen van volledig beroepspersoneel naar een gemengde organisatievorm. Via de intrede van vrijwilligers kan met een kleinere beroepseenheid worden volstaan. Dat zou tot geringere personeelslasten in de toekomst kunnen leiden.

Het eilandelijk Project Brandweezorg en Rampenbestrijding van Sint Maarten lijkt te blijven steken in de planningsfase. Het eilandgebied maakt geen begrotingsmiddelen vrij voor dit project. De repressieve dienst zou moeten bestaan uit ruim 90 personeelsleden (waarvan éénderde vrijwilligers). Feitelijk zijn nu slechts minder dan 40 beroepspersoneelsleden aanwezig. Bovendien is er een hoog ziekteverzuim. Het ad interim-Hoofd Hulpverleningsdienst, een uitgezonden ervaren Nederlandse beroeps-officier die tot 1 juli 2000, ter beschikking is gesteld aan Sint Maarten, heeft de zorgelijke situatie onlangs in een uitvoerige rapportage voorgelegd aan het Bestuurscollege. Het Bestuurscollege heeft hierop nog niet gereageerd.

Het Project Rampenbestrijding en Brandweezorg Nederlandse Antillen (PRBNA) is nu een aantal jaren in uitvoering. De zeven deelprojectgroepen hebben alle, deels ook met steun uit Nederland, een verscheidenheid aan kwalitatief goede producten tot stand gebracht. De wet- en regelgeving en de planvorming zijn grotendeels gereed. Het accent voor de verdere uitvoering ligt op investeringen in de infrastructuur (veelal materieel, waaronder ook geneeskundige uitrusting), in de telecommunicatie en informatisering en in het verzorgen van opleidingen en oefeningen.

De totale uitvoeringskosten van het PRBNA worden door de Nederlandse Antillen geschat op NLG 17,3 miljoen. Tot op heden heeft Nederland hieraan circa NLG 3,3 miljoen bijgedragen. In hoofdzaak betreft het hulpverleningsmaterieel dat in het kader van de bestrijding van de gevolgen van de orkanen Georges in 1998 en Lenny in 1999 naar de Nederlandse Antillen is overgebracht en nadien is geschonken. Van het eerdergenoemde bedrag van NLG 3,3 mln. is NLG 2 mln. betaald vanuit hoofdstuk V (Ontwikkelingssamenwerking) van de Rijksbegroting.

Het samenwerkingsprotocol in het kader van rampenbestrijding en brandweezorg tussen de Nederlandse Antillen en Nederland zal worden gecontinueerd. Met Aruba zal worden gesproken over de hernieuwing van het inmiddels verlopen protocol. Deze protocollen zullen de basis tot samenwerking in bestuurlijke zin vormen en grondslag zijn voor het te voeren beleid.

Indien de Nederlandse Antillen daaraan prioriteit geven in het kader van het wederopbouwprogramma zal in 2000 NLG 3,1 mln. ter beschikking worden gesteld voor de verdere uitvoering van het PRBNA. Dit geld zal worden besteed aan:

- voorzieningen voor de spoedeisende medische hulpverlening in het kader van rampenbestrijding (uitrusting en opleidingen);
- opleidingen en oefeningen voor de rampenbestrijdingsorganisaties (accent ligt op bestuurlijk oefenen);
- telecommunicatievoorzieningen;
- operationeel hulpverleningsmaterieel (met het accent op watertransport over grote afstand en ander transportmaterieel);
- uitrusting voor ongevallenbestrijding van gevaarlijke stoffen.

Verder zal een implementatietraject gereed komen op grond waarvan de eilandelijke brandweerorganisaties hun brandpreventie gestructureerd kunnen verbeteren via opgestelde regelgeving en normeringen. In 2000 zullen op Curaçao een tweetal kaderopleidingen plaatsvinden voor onderbrandmeester en officier gevaarlijke stoffen, de laatste af te ronden begin 2001. Het voornemen is om de begeleiding van het PRBNA vanuit Nederland eind 2001 af te ronden. Intussen zal via personele samenwerking de ondersteuning worden gecontinueerd.

Voorts zal worden gewerkt aan de totstandkoming van samenwerkingsovereenkomsten tussen brandweerkorpsen in de Nederlandse Antillen en Aruba enerzijds en Nederland anderzijds met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als mede-ondertekenaar. Hiermee kan worden bewerkstelligd dat via directe contacten tussen de korpsen aan beide zijden van de Atlantische Oceaan onder meer personeelsuitwisselingsprogramma's tot stand kunnen komen, dit ter bevordering van de kwaliteit. Vanuit hoofdstuk VII (BZK/DBRB) zullen de samenwerkingsverbanden in financiële zin worden gefaciliteerd (geraamde bedrag op jaarbasis f 250 000,-).

De uitvoering van de projecten brandweezorg op Saba en Sint Eustatius zullen in 2000 worden voltooid en de personele samenwerking, die vanaf 2000 al aanmerkelijk is teruggebracht, zal volledig worden afgebouwd. De personele samenwerking ten behoeve van het project Sint Maarten zal tot 1 juli 2000 worden gecontinueerd en daarna worden beëindigd.

9. Financiering noodhulpverlening, rampenbestrijding en brandweezorg

9.1. Algemeen

Met de Nederlandse noodhulpverlening aan de Nederlandse Antillen zijn sinds de orkaan Luis de volgende bedragen gemoeid:

Orkaan	Totaalbedrag directe noodhulpverlening	Totaalbedrag wederopbouw	Totaal
Luis	NLG 25 miljoen	NLG 153 miljoen	NLG 178 miljoen
Georges	NLG 8,1 miljoen	–	NLG 8,1 miljoen
Lenny	NLG 14 miljoen	NLG 50 miljoen	NLG 64 miljoen
Totaal	NLG 47, 1 miljoen	NLG 203 miljoen	NLG 250,1 miljoen

9.2. Verzekerbaarheid

Voor 1995 lag de verzekeringspremie op Sint Maarten voor opstallen op 3,5 à 4 promille van de verzekerde waarde. Nadat de orkaan Andrew de kust van Florida geteisterd had, steeg de premie naar 8,5 promille en een eigen risico van 2% werd verplicht gesteld. Oorzaak van deze verhoging lag bij de herverzekeraars.

Na de orkaan Luis in 1995 steeg de premie naar 17,5 promille. Na de orkaan Bertha in 1996 stopte verzekeraar ENNIA met het verzekeren op de

Bovenwindse Eilanden. In de jaren '97 en '98 stabiliseerden de premies zich tot 12,5 promille. De orkaan Georges heeft daar weinig invloed op gehad. In 1999 besloot ook verzekeraar ING/FATUM uit de markt te stappen en sinds de orkaan Lenny is de premie weer vastgesteld op 17,5 promille. Het eigen risico blijft 2%.

Sinds stormen met orkaankracht ook Europa treffen (Lothar) is het aantal herverzekeraars afgenomen. Het gevolg hiervan is dat de premies stijgen en grote verzekeringsprojecten aan bepaalde limieten moeten gaan voldoen.

Ook de grootste verzekeraar op de bovenwindse eilanden heroverweegt haar positie. De Alliantie Royal Netherlands (ARN) heeft ongeveer 70% van de opstalverzekeringen in handen. Het is niet zeker of zij op de bovenwindse eilanden blijft opereren en onder welke voorwaarden. De ARN heeft zich al teruggetrokken uit andere landen in het Caraïbisch gebied. Indien de ARN zich van de bovenwinden terugtrekt, blijven er nog maar drie kleine verzekeringsmaatschappijen over, te weten Nagico, Gulf en Island Heritage. Deze maatschappijen hebben een kleine capaciteit en zijn niet in staat grote projecten in portefeuille nemen.

Er zal dus zo goed als zeker een capaciteitsprobleem ontstaan, indien niet op korte termijn dan wel na een volgende orkaan. Verzekeraar Gulf neemt nu al geen zgn. «beachfront properties» in verzekering.

Op de Virgin Islands wordt op dit moment een premie van 20 promille betaald. Verzekeraars op Sint Maarten verwachten dat dit percentage spoedig op alle Caribische eilanden in het orkaangebied van toepassing zal zijn.

Het afdekken van deze risico's door bijvoorbeeld een fondsconstructie, zoals in december 1999 door MP Pourier voorgesteld, is een nuttige gedachte, die nader moet worden onderzocht. De Nederlandse en Antilliaanse regering voeren te dien einde overleg.

10. Conclusies

10.1. Algemeen

De ervaringen met de noodhulpverlening ten tijde van orkaan Luis in 1995 zijn cruciaal geweest voor de noodhulpverlening bij latere orkanen.

Destijds stonden organisatiecapaciteit en voorbereiding aan Antilliaanse zijde nog in de kinderschoenen. De facto werd zwaar geleund op de hulpverlening door het ministerie van Defensie en de inzet van de brandweer, zowel in materiële als personele zin. Een dergelijke situatie was ver verwijderd van de door beide landen gewenste zelfredzaamheid.

De ervaringen met de orkaan Luis hebben een inhaalslag tot gevolg gehad op zowel het institutionele als het personele niveau van de rampenbestrijding in de Nederlandse Antillen en Aruba. Ten tijde van de orkanen Georges en Lenny is de nieuwe structuur uitvoerig op de proef gesteld. Zowel de voorbereiding als de uitvoering van de noodhulpverlening zijn bij deze orkanen goed verlopen.

Met Nederlandse steun is de Stichting Rampenbestrijding Nederlandse Antillen opgericht en de voorbereiding van de instelling van een Nationaal Bureau Rampencoördinator ter hand genomen. Het orkaanbestendig maken van de infrastructuur heeft gestalte gekregen via het uitgebreide wederopbouwprogramma, waarvoor sinds de orkaan Luis in totaal ruim NLG 250 miljoen door de Nederlandse regering ter beschikking is gesteld. Daarnaast zijn diverse projecten gefinancierd op het terrein van de rampenbestrijding en de brandweezorg.

Met deze activiteiten wordt aangesloten bij de internationale praktijk rond noodhulpverlening, waar een centraal gecoördineerde organisatie en

communicatie essentieel worden geacht en noodhulp alleen in samenwerking met lokale organisaties – met het oog op een structurele aanpak – dient te worden verleend.

De Nederlandse regering is van mening dat met het aanpassen van de institutionele en personele organisatie van de noodhulpverlening en de rampenbestrijding in de Nederlandse Antillen en Aruba, een belangrijke stap voorwaarts is gezet. De door Nederland te verstrekken noodhulp zal bij nieuwe orkanen doeltreffender en doelmatiger kunnen worden ingezet dan – vooral – bij de orkaan Luis het geval was.

Een belangrijke bedreiging voor het realiseren van voldoende eigen verantwoordelijkheid en vermogen op het gebied van de rampenbestrijding is de preciaire situatie van de Antilliaanse overheidsfinanciën. De inmiddels opgebouwde infrastructuur en de door Nederland geleverde materiële voorzieningen dienen te worden onderhouden en op termijn te worden vernieuwd. Hiertoe zijn begrotings-reserveringen noodzakelijk. De Nederlandse regering heeft er bij de Antilliaanse regering op aangedrongen de noodzakelijke reserveringen te plegen. Voor verbeteringen op het gebied van rampenbestrijding, bijvoorbeeld ten aanzien van Curaçao en Sint Maarten is financiële ruimte beschikbaar gesteld onder het recentelijk goedgekeurde, Antilliaanse wederopbouwprogramma.

10.2. *Lessen*

Naast de hierboven genoemde algemene stand van zaken inzake de noodhulpverlening en rampenbestrijding, is naar aanleiding van de orkanen Luis, Georges en Lenny een aantal lessen geconstateerd. De stand van zaken m.b.t. deze lessen luidt als volgt.

- Lessen naar aanleiding van *de orkaan Luis* zijn het orkaanbestendig maken van cruciale infrastructuur en het opzetten van een adequate rampenbestrijdingstructuur (waaronder de uitrusting en oefening van rampenbestrijdingsdiensten, realisatie noodwetgeving, verbetering communicatiestructuur). In dit kader zijn naast het wederopbouwprogramma diverse projecten door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gefinancierd (zie paragraaf 8). De inspanningen van Nederland via het Project Rampenbestrijding Nederlandse Antillen (PRBNA) zouden er uiteindelijk toe moeten leiden dat operationele bijstand uit Nederland in de regel niet meer noodzakelijk is. Ten aanzien van de wederopbouwprogramma's kan worden gesteld dat met name de eenvoudige uit te voeren bouwprojecten – zoals het orkaanbestendig maken van scholen – succesvol zijn afgerond. Vooral complexe, meervoudige programma's (zoals bijvoorbeeld de aanleg van riolering), stagneren nog te vaak omdat de duurzaamheid en noodzakelijke wetgeving door de eilandelijke autoriteiten niet of in onvoldoende mate worden gerealiseerd.
- Lessen naar aanleiding van *de orkaan Georges* zijn het in overleg met alle partijen opstellen van een gemeenschappelijk schaderapport. Een dergelijk schaderapport is bij de orkaan Lenny voor de eerste keer opgesteld.
- Lessen naar aanleiding van *de orkaan Lenny* zijn de toekomstige financiering van de noodhulp en de interne communicatie. Over deze problematiek wordt thans met het NCC overleg gepleegd. Door de Antilliaanse regering wordt thans naar aanleiding van orkaan Lenny een evaluatie uitgevoerd van de Landelijke organisatie van de noodhulpverlening, met inbegrip van de rol van Stirana.

- De belangrijkste les naar aanleiding van *de wederopbouw-programma's* is dat voorzichtigheid is geboden bij het creëren van een bijzondere organisatorische voorziening. Op dit moment is een dergelijke voorziening niet van kracht. Het wederopbouwproces heeft inmiddels het karakter gekregen van een regulier ontwikkelingssamenwerkingprogramma. De coördinatie is in handen van het Antilliaanse departement voor Ontwikkelingssamenwerking (Depos). De monitorende rol is via het Antilliaanse ministerie van Ontwikkelingssamenwerking en de Vertegenwoordiging van Nederland in de Nederlandse Antillen adequaat geregeld. Wat de versterking van lokale coördinatiecapaciteit betreft, heeft Nederland ondersteuning aan de Antilliaanse regering aangeboden. Dit aanbod wordt thans door Depos nader bestudeerd.

In deze bijlage wordt per sector aangegeven aan welke projecten de wederopbouw gelden zijn besteed of zullen worden besteed. Hierbij is een verdeling gemaakt naar projecten die reeds in uitvoering zijn genomen n.a.v. de orkanen vòòr Lenny en projecten die nà Lenny in uitvoering zullen worden genomen (mits de definitieve financieringsverzoeken tijdig zijn ingediend).

1. Wederopbouw te Sint Maarten vòòr Lenny

1.1. Volkshuisvesting

Met behulp van een Nederlandse bijdrage zijn 474 huurwoningen gebouwd op het terrein Belvedere. De orkaanbestendigheid van deze woningen werd al snel op de proef gesteld door de orkanen José en Lenny. De woningen hebben de beproeving goed doorstaan; de schade bleef beperkt tot enige wateroverlast. Een ander project na orkaan Luis was de bouw van 200 noodwoningen. De tevredenheid van de bewoners over deze nieuwe huisvesting was groot, de woningen hebben dan ook een permanent karakter gekregen. Ook deze woningen blijken redelijk orkaanbestendig te zijn. De schade aan een aantal daken is gerepareerd uit de noodhulpgelden na Lenny. Door de eisen die gesteld zijn aan de reparatie kan verwacht worden dat de woningen bij een volgende orkaan minder kwetsbaar zullen zijn.

Twee binnen deze sector opgestarte projecten lopen nog. Ten eerste het stimuleren van de zelfbouw. In dit project worden particulieren in de gelegenheid gesteld door zelfwerkzaamheid en hypotheekvestiging een woning te realiseren waartoe zij in de normale omstandigheden niet in staat zijn. Dit verloopt trager dan verwacht; één van de oorzaken hiervan is het beperkte aantal beschikbare kavels. Ten tweede worden bewoners van shanty towns ondersteund bij het bouwen van goede woningen. Het gaat om PPS-overeenkomsten waarbij moet worden samengewerkt met individuele grondeigenaren. Een van de vertragende factoren in dit project is de eigendoms kwestie.

Twee andere woningbouwprojecten, Hope Estate en Bejaardenwoningen, zijn meegenomen in het programmaoverleg van 9 en 10 februari 2000 en zijn tijdens dit overleg op de zogenaamde ombuigingen lijst geplaatst. Dit betekent dat zij niet langer voor financiering in aanmerking komen.

Hiermee is op de twee lopende projecten na het woningbouwprogramma beëindigd. Geconcludeerd kan worden dat de behaalde resultaten (een groot aantal orkaanbestendige woningen) positief zijn. Binnen het huidige beleid vormt de volkshuisvesting geen prioriteit. Dergelijke grootschalige projecten op dit gebied zullen dan ook niet meer uitgevoerd worden. Wel is na orkaan Lenny gewerkt aan het orkaanbestendig herstel van particuliere woningen en zal bijgedragen worden aan het opstellen en helpen implementeren van goede bouwverordeningen. Deze beide activiteiten dragen bij aan een groeiend orkaanbestendig deel van het woningbestand.

Tot slot moet opgemerkt worden dat de huurwoningen beheerd worden door de, met Nederlandse steun opgezette, Sint Maarten Housing Foundation (SMHDF). De SMHDF verkeert momenteel in financiële problemen. Dit wordt onder andere veroorzaakt door hogere bedrijfskosten dan gepland en lagere inkomsten (het aantal woningen in beheer van de stichting is lager dan aanvankelijk was gepland). Er wordt gewerkt aan een compromis.

1.2. Vuilverwerking

Onder deze sector is het project «Baggeren Freshpond en Isolatie Pond-fill» goedgekeurd om (verdere) vervuiling van de Freshpond tegen te gaan. Momenteel is het project in uitvoering.

1.3. Luchthaven

Na Luis is een reservering gemaakt voor een luchthavenproject waarin niet alleen de schade naar aanleiding van Luis hersteld werd maar ook verbeteringen en uitbreidingen werden aangebracht. Het totale plan bestaat globaal uit de volgende onderdelen:

1. Herstellen en verbeteren van de start- en landingsbaan met aprons;
2. Het vullen van de Flamingopond met het oog op de veiligheid en ter oplossing van de logistieke problemen voor de eerste fase;
3. Aanleggen platform (o.a. op opgevlude Flamingopond)
4. Het upgraden van de aankomst- en vertrekhal;

Inmiddels is de renovatie van de landingsbaan afgerond. Het dempen van de Flamingopond heeft vertraging opgelopen, onder andere door discussie over het te gebruiken materiaal voor vulling en drainage, maar is bijna afgerond. Voor de aanleg van het platform is een financieringsverzoek ingediend. Tijdens het programmaoverleg van 9 en 10 februari jl. is dit project door de landsregering niet als prioriteit aangemerkt. Tot slot kan worden opgemerkt dat het vliegveld orkaan Lenny goed heeft doorstaan. Structurele schade is niet geconstateerd.

1.4. Haven

Nederland heeft na orkaan Luis de voorbereidingskosten voor ontwikkeling van de haven goedgekeurd. Deze voorbereidingen zijn nu afgerond. Ruim twee jaar geleden is de volledige ombouw en uitbreiding van de haven begonnen. Met een hiervoor aan Nederland gevraagd overbruggingskrediet van USD 16,65 miljoen is begin 1999 ingestemd. Door de opgelopen schade tijdens orkaan Lenny is het project ongeveer 4 tot 6 maanden vertraagd. Het ligt echter nog steeds in de planning het project voor het volgende orkaanseizoen afgerond te hebben. Het merendeel van de schade was verzekerd. De haven vormt dan ook geen onderdeel van de wederopbouw na Lenny.

1.5. Ondergrondse bekabeling

Er is ingestemd met de financiering van de voorbereidingswerkzaamheden ten behoeve van het ondergronds aanleggen van het distributienetwerk voor de electriciteitsvoorziening, telecommunicatie en kabeltelevisie. Er zijn drie opdrachten versterkt voor het doen van studies. Deze studies zijn inmiddels alle uitgevoerd. De uitvoering van het project wordt commercieel gefinancierd. Gebe heeft inmiddels een aanzienlijk deel van het electriciteitsnetwerk ondergronds aangebracht.

1.6. Overbruggingskrediet bedrijfsleven

Voor een bedrag van Nafl. 7,8 miljoen zijn zachte leningen verstrekt aan kleine ondernemers in de toeristische sector en aan ondernemers in de hotelsector om hen in staat te stellen de verwachte lagere inkomsten door de terugval in het toerisme te overbruggen. Doordat een deel van de aanvragen, na beoordeling door de hiervoor ingeschakelde Ontwikkelingsbank van de Nederlandse Antillen NV (OBNA), niet voor financiering in aanmerking kwam is niet het gehele toegezegde bedrag benut. Een

belangrijke reden hiervoor is dat de OBNA bancaire voorwaarden aan het verkrijgen van een lening verbond.

2. Wederopbouwprojecten Sint Maarten na Luis, George en Lenny

2.1. Marketing toerisme

In 1996 is een programma opgezet om Sint Maarten te promoten in Noord-Amerika, Latijns-Amerika en Europa. De goedkeuring vond plaats onder de voorwaarde dat het eilandgebied Sint Maarten zelf minimaal Nafl. 1 miljoen bijdroeg in de uitvoeringskosten. Bovendien was Nederland van oordeel dat de primaire verantwoordelijkheid bij de private sector dient te liggen. Om deze verantwoordelijkheid te stimuleren heeft Nederland de bijdrage afhankelijk gesteld van die van het bedrijfsleven. Nederland verdubbelde deze bijdrage met een maximum van Nafl. 2,3 miljoen. Door deze voorwaarde van medefinanciering door de toeristen-sector werd het bedrag langzaam uitgeput. Ook aan de eventuele bijdrage na orkaan Lenny (Nafl. 3,8 miljoen) wordt deze eis gesteld.

Na orkaan Luis heeft het lang geduurd voordat de toeristische voorzieningen weer op orde waren. Voor een deel was dit het gevolg van de aanzienlijke schade, een andere oorzaak was dat het opruimen lang op zich heeft laten wachten.

De conclusie die getrokken kan worden, is dat er direct na een orkaan begonnen moet worden met het opruimen en op het oog weer aantrekkelijk maken van de toeristische plaatsen. Na Lenny heeft het bestuurscollege hier veel aandacht aan besteed. Phillipsburg was na het wegtrekken van de wateroverlast snel weer opgeknapt. Nederland financiert op verzoek van Depos een consultant die ondersteuning zal bieden bij het opstellen van een marketing plan t.a.v. toeristische sector. Naar verwachting zal dit plan in juni gereed zijn.

Tenslotte is een belangrijke maar moeilijk te beïnvloeden factor de houding van hotels. Sommige hotels wachten lang met het weer gebruiksklaar maken van de kamers omdat het aantrekkelijker is een aanspraak op de verzekering te maken voor de gemiste inkomsten. Dit geeft nogmaals het belang aan van het betrekken van de particuliere sector bij het opzetten van een marketingprogramma.

2.2. Afval- en hemelwaterbeheer

In 1996 werd naar aanleiding van orkaan Luis geconstateerd dat er met name op het gebied van het aanleggen van rioleringen nog veel moet gebeuren op Sint Maarten en is een aanzet gemaakt voor een grootschalig rioleringsprogramma. De voorbereidingen voor een deel van het rioleringsprogramma en drie rioleringsprojecten zijn uitgevoerd.

Een beheers- en kostendekkingsplan ontbreekt vooralsnog. Gezien de grote investeringen die met de projecten in het voorgestelde rioleringsprogramma gemoeid zijn en de beperkte ruimte binnen de thans beschikbare middelen is besloten om een missie naar de projecten onderzoek te laten doen. Doel van deze missie was het opstellen van een uitvoerbaar en sober scenario voor de uitvoering van de meest noodzakelijke afvalen hemelwaterbeheer-projecten, inclusief een inschatting van de kosten. Tevens hadden zij de opdracht de essentiële randvoorwaarden voor een succesvolle uitvoering van een rioleringsprogramma in kaart te brengen. De missie van Aquanet kwam tot de conclusie dat het plegen van investeringen in deze sector niet rendabel is, zolang het sectoraal beleid (juridisch en regelgevend kader, tariefstructuur etc.) niet is vastgesteld (en

wordt nageleefd) en zolang het operationeel beheer (onderhoud, beheer, facturering en inning, etc.) van de infrastructurele middelen niet zorgvuldig is georganiseerd en gegarandeerd. Om dit te bereiken moet het BC van Sint Maarten nog een aantal belangrijke stappen nemen. Hiervoor stelt Aquanet een stappenplan voor. Dit plan is aan Depos aangeboden en zal bij het bestuurscollege van Sint Maarten worden toegelicht. Het BC van Sint Maarten is inmiddels akkoord met het stappenplan van Aquanet. Een ander project dat uitgevoerd zal worden in het kader van afval- en hemelwaterbeheer is de duikersluis tussen de Freshpond en de Saltpond. Een financieringsverzoek hiertoe is inmiddels via Depos bij Nederland ingediend en door Nederland goedgekeurd. Het project wordt thans uitgevoerd.

2.3. Onderwijs

Na Luis was een groot deel van de scholen, circa 80%, ernstig beschadigd; vooral de daken hadden zwaar te lijden gehad. In het wederopbouwprogramma is dan ook ruimschoots aandacht besteed aan het orkaanbestendig maken van de getroffen scholen. Een aantal van de herstelde orkaanbestendige scholen wordt gebruikt als opvangruimte in geval van een orkaan.

De meeste scholen hebben orkaan Lenny goed doorstaan. De enige ernstig beschadigde school was de nog niet orkaan bestendig gemaakt Zuster Magda school. In het kader van de wederopbouw na Lenny, zal deze school dit jaar orkaan bestendig gebouwd worden. Tevens zullen een aantal kleinere reparaties aan daken van scholen plaatsvinden.

Hierna wordt deze sector als een afgerond, orkaanbestendig geheel beschouwd. Sint Maarten heeft de verantwoordelijkheid om de orkaanbestendigheid van deze scholen ook in de toekomst te garanderen door voldoende aandacht te besteden aan het onderhoud. Dit zal moeten blijken uit een post op de begroting voor onderhouds- en exploitatiekosten voor de onderwijsgebouwen.

2.4. Medische zorg/ziekenhuis

Na orkaan Luis is ingestemd met een bijdrage aan het herstel van de schade aan het Sint Maarten Medical Center. Bij de bouw van dit circa tien jaar oude ziekenhuis blijken echter constructiefouten gemaakt te zijn. Ook na het herstel in 1996 is het gebouw kwalen blijven behouden. Bij iedere orkaan of hevige regenval wordt het Medical Center, als gevolg van de foute constructie van het dak, geconfronteerd met lekkage.

Gezien het belang van het ziekenhuis voor Sint Maarten is een structurele oplossing op korte termijn gewenst. Er bestaat een plan voor een nieuw dak (kosten Nafl. 1,5 miljoen). Dit plan is opgenomen in de lijst met wederopbouwprojecten na Lenny; er wordt echter nog gewacht op nadere onderbouwing. Een belangrijke vraag is of de huidige constructie van het ziekenhuis in staat is de voorgestelde aanpassingen aan het dak te dragen. Thans wordt hiernaar een nader onderzoek uitgevoerd.

3. Overige wederopbouwprojecten na Lenny

3.1. Saba

Op Saba kan een tweetal projecten in aanmerking komen voor wederopbouwgeden. Ten eerste de financiering van de bouw van een nieuw (orkaanbestendig) luchthavengebouw. Dit is een reeds bestaand project met een eigen voorgeschiedenis. Het project is in december 1997 goedgekeurd, hierbij was echter een van de voorwaarden dat de exploita-

tiekosten gedekt zouden zijn. Er moet een sober, niet te kostbaar, maar effectief gebouw neergezet worden met zo laag mogelijke exploitatiekosten. Het huidige programma van eisen voldoet niet aan deze voorwaarden. Aan de architecten is gevraagd of zij willen meewerken aan een nieuw aan de omstandigheden aangepast plan. Op dit verzoek is nog geen reactie ontvangen. Goedkeuring zal afhangen van de vraag of het nieuwe plan aan de in 1997 gestelde voorwaarden voldoet.

Een tweede mogelijk te financieren project is de haven. Na een inspectie onder water begin februari 2000 lijkt de schade aan de haven ernstiger te zijn dan in eerste instantie ingeschat. Om de haven te repareren schetst het bureau Witteveen&Bos twee mogelijkheden, een duurzaam model (Nafl. 8,8 miljoen) en een goedkopere optie (Nafl. 6,3 miljoen). Op aanraden van de sector interne deskundige is om een second opinion gevraagd. Er zal een inschatting worden gemaakt van de meerwaarde van het duurdere model en van de orkaanbestendigheid van de goedkopere optie.

Er zijn nog veel onbeantwoorde vragen over de uitvoering van dit project. De vragen betreffen met name de technische oplossingen waarvoor gekozen wordt en de financiële onderbouwing. De door Nederland gefinancierde consultant heeft op de punten waar dit reeds mogelijk was ondersteuning geboden bij het formuleren van het financieringsverzoek. Voorgesteld is het huidige financieringsverzoek te richten op de meest noodzakelijke werkzaamheden voor het volgende orkaanseizoen, aangezien er voordat er aan de gehele aanpak van de haven begonnen kan worden meer onderzoek gedaan zal moeten worden, onder andere naar de huidige locatie van de haven die gevaar dreigt te lopen door afbrokkende rotsen.

3.2. Sint Eustatius

Sint Eustatius heeft aangegeven dat daken van twee scholen vernieuwd moeten worden. Beide scholen zijn volgens hetzelfde ontwerp gebouwd. Voor beide scholen wordt momenteel een plan opgesteld voor het vervangen van de platen op het dak door orkaanbestendige platen. Het is de bedoeling de platen tijdens de schoolvakantie in de zomer te vervangen. Het voorstel hiervoor zal ruim van tevoren worden ingediend. Verder is ook op Sint Eustatius schade ontstaan aan de haven. Deze schade wordt momenteel in kaart gebracht, naar aanleiding hiervan wordt met behulp van de Nederlandse consultant een financieringsverzoek opgesteld.

Tot slot is met betrekking tot het project «herstel klifwanden» in het programmaoverleg van 9 en 10 februari 2000 afgesproken dat dit project (gedeeltelijk) voor financiering in aanmerking kan komen indien er ruimte overblijft binnen de wederopbouw gelden. Een financieringsverzoek voor dit project is nog niet ontvangen.

3.3. Curaçao en Bonaire

In het kader van de wederopbouw na Lenny komen ook op de benedenwindse eilanden twee projecten voor financiering in aanmerking. Dit betreft de projecten verbetering Pier Parassassa te Curaçao en de aanpak van de slagbaai te Bonaire. In samenwerking tussen DepOS, de betreffende diensten te Bonaire en Curaçao en de door Nederland aangeboden ondersteuning zullen voor deze projecten financieringsverzoeken worden opgesteld.

3.4. Invulling resterend bedrag wederopbouwgeden Lenny

Een aantal projecten uit het oorspronkelijke voorstel voor wederopbouw na Lenny is niet gehonoreerd. Hierdoor is financiële ruimte ontstaan voor het indienen van nieuwe voorstellen. Tijdens het programmaoverleg van 9 en 10 februari 2000 is afgesproken dat deze ruimte zal worden ingevuld met projecten op het gebied van rampenbestrijding, het opstellen van bouwverordeningen, het versterken van de SID te Sint Maarten. Tenslotte kan voor een eventueel resterend bedrag een voorstel worden ingediend voor het project «Klifwanden Sint Eustatius». Het verzoek voor versterking van de SID is inmiddels in behandeling genomen. Met betrekking tot de projecten voor rampenbestrijding en het opstellen van bouwverordeningen is afgesproken dat verzoeken z.s.m. zullen worden ingediend. Tot op heden is dit – ondanks rappel vanuit Nederland – nog niet gebeurd.

4. Ondersteuning indienen financieringsverzoeken

Voor het indienen van financieringsverzoeken voor wederopbouwprojecten is november 2000 als deadline gesteld. Voor een aantal projecten is het echter van belang dat ze in de komende maand van start gaan om nog voor het volgende orkaanseizoen afgerond te kunnen worden. Omdat het indienen van financieringsverzoeken tot op heden traag verliep (er is één verzoek ingediend en goedgekeurd), heeft Nederland, in overleg met Depos, opdracht gegeven aan een consultant om ondersteuning te bieden bij het opstellen van de financieringsverzoeken voor de wederopbouwprojecten. De consultant heeft van 12 april tot en met 2 mei een bezoek aan de Nederlandse Antillen gebracht en in nauwe samenwerking met Depos zoveel mogelijk financieringsverzoeken zover mogelijk afgerond. De missie was gericht op de niet-technische aspecten van de financieringsverzoeken, met speciale aandacht voor aspecten van aannames en risico's, duurzaamheid, monitoring en evaluatie. In het totaal heeft de missie 11 financieringsverzoeken bewerkt. Deze zijn wat betreft de niet-technische aspecten voor meer dan 90% gereed. Tevens is ten behoeve van het projectteam wederopbouw op Sint Maarten een speciale «workshop» gegeven over het snel en correct opstellen van financieringsverzoeken.